
Pomázi Adél

A CIGÁNYOKNÁL

REGÉNYRÉSZLET

„Fogadj el olyannak, amilyen vagyok, mert ha bármi mást vársz tőlem, folyton csalódnod kell bennem.”

(Weöres: *Psyché*)

„Csinos cigány nőcske Sátoraljaiújhegyről.”

(Weöres: *Psyché*)

2012. augusztus, Ozora

A Paradicsomban eszünk, Cecén, az útszéli csárdában. Szeretnek minket, mert öt adagot minimum rendelünk a menüből naponta. Úgy bánnak velünk, mintha tekintetes urakat szolgálnának ki. Annak is érezzük magunkat, ahogy ülünk a terasz rusztikus faasztalánál, a hosszúkás, bordó vászonponyva alatt. Bátyám, Margó, a felesége, Gergő, a fiuk meg én.

Várjuk Gyula egyik üzlettársát. Már meg is jött, hatalmas motorral, fekete bőrszerkóban. Mindenki őt nézi, mikor leszáll a mociról a parkolóban, ahol bágyadtan hervadozik néhány sárga levelű bokor, tudja, azért lendíti úgy hátra a lábát, mintha lóról szállna le, lendülettel. Leül, nem kér mást, csak kávé.

Tesóm az asztal alatt számol egy vastag köteg húszezrest, ami gazdát cserél végül.

De előtte Margó kockás füzetében lázasan számol, fejben, félhangosan mormolja a számokat. A banknak, a cigányoknak, a kamionok, a rekeszek... Szelíd varázsló, minden részlet tudója.

Kövér testével alig látszik meg társaságunkban. Halvány, pirulós bőre, vízkék szemei, a fekete hajúak között szinte észrevehetetlen. De ő mondja meg a férfiaknak, hogy mennyi jár pontosan. Ettől persze még melléksze-replő marad, hisz a pénz végül is nem az ő kezében van.

Az üzlettárs elmegy a köteg bankóval, tesóm elégedetten mosolyog leborotvált bajusza alatt, és máris mondja, a szokásos szöveget:

– Tudod, Tímeám, te tanított vagy, én meg csak egy buta cigány vagyok, de nekem olyan üzleti partnerjeim vannak! Én urakkal tárgyalok ám! Azok

ENGEM megbecsúnek, maguk közé valónak tekintenek! Neked vannak iskoláid, nekem meg egy kis lovém van. Na, ki járt jobban?! Te vagy én, hűgocskám?!

Választ szerencsére nem vár, kérdése költői, monológját folytatja:

– Nyáron elviszem a családot Olaszba, shoppingolunk egy kicsit. Versacét, tudod, ne csak a kínain vegyük meg mindég! Veszek ennek a lánynak, Margónak egy smukkot, aztán ősszel a maradék pénzbű veszek egy házat Székesfehérvárott, vagy ki tudja, hol, még nem döntöttem el. Gergő is nő! Jövőre lesz jogosítványa. Olyan Mercit kap a 18. születésnapjára, hogy te még olyat nem láttá', okos, tanult kis hűgocskám! Kettéáll a füled, ha meglátod!

– Így legyen, tesó! Az isten segítsen meg!

– Jó mondd, Tímeám, ha az Úrjézus velünk van, mi bajunk lehet?! Semmise!

Nincs térerő, se mobil, se net. Nincs hova bújni.

Azt rendelek, amit akarok, fizetni pedig nyilván nem fizethetek. Annyi pénz kering körülöttem látványosan, hogy amúgy se jutna eszembe. Cserébe viszont hallgatom minden délben a ponyva alatt aszalódva bátyám hitvallását üzletről, kinyilatkoztatásait a világról, a közepén önmagával.

Szerencsére, látogatásomat a vidéki rokonaimnál nem terveztem túl hosszúra.

Amúgy ezt az üzletet még anyám kezdte el, a jó isten tudja csak, hogyan. Tárgyalt a konzervgyár vezérigazgatójával. Volt megértés, volt bizalom. Ami csak azért érdekes, mert egy szocialista főmufti és egy analfabéta cigány asszony egyezkedett. Az üzlet létrejött, beindult, és növekszik azóta is, töretlenül.

Családom hálózatot épít ki vidéki cigány családokból, akik begyűjtik a gyárnak azt, ami éppen kell. Elsőre csetét, az elvirágzott bodza fekete termését, ami kozmetikumok és gyógyszerek alapanyaga. Begyűjtik a cigányoktól a terményt, kifizetik őket, és elszállítják a gyárnak. Lefölözve a hasznot.

Ebből van Mercedes, meg nyaralás, meg igazi Versace-teríték a cigányputri asztalán. A csete után jött a csiga, a dió, a meggy, a medvehagyma. Mikor mi, mindig az idénynek megfelelően.

Járják az országot, keresztül-kasul, nem állnak meg egy napnál többre soha, és begyűjtenek mindent, ami gyűjthető.

Emellett hétvégente, különféle búcsúban villogó gyerekjátékokat árulnak: világító szarvakat, áttetsző, neonfényű lufikat, és még sok más, a gyermek szívének oly kedves hívságot.

Persze, sok a stressz. Például, ha átveszik a rossz minőségű csetét, és az megrohad az udvarukon, akkor bebukták az árát, mert nem veszi át a gyár. Az ilyesmi sajnos előfordul, ha nem is sokszor.

Meg aztán jöttek az utánczók, hisz az ötlet nem túl bonyolult, és jól működik. Így végül a gyűjtő családokat fel kellett osztani a kereskedő cigányság között. A dolog nem volt magától értetődő, ami azt illeti, a legkevesbé sem.

Ráadásul minden idény elején kell pár millió indulótöke a kamionok kibérléséhez – így köthetnek csak szerződést a gyárral –, és ennek költségét érdemes kitermelni gyorsan, hisz előtte mínuszban vannak.

Szóval, tesómnak jó oka van imádkozni. Hálát is ad az Úrjézusnak naponta ezerszer. Beleszövi minden harmadik mondatába: „Hálát adok az Úrjézusnak!”

Hozott Rómából szenteltvizet, minden évben hoz, és beosztja a nehéz időkre. Házi kápolnájában tartja, egy világoskék, műanyag Szűz Mária-szoborban, ami körbe van véve csonkig égett templomi gyertyákkal.

A fehér bőrű Margónál az Isten-szeretet odáig fajult, hogy szombatonként Hitgyülibe jár, ott imádja az Urat, és erre Gergő fiát is ráveszi néhanap. Tesóm nem tiltja a dolgot (csak lehülyézi az egész társaságot), tűri, de nem támogatja. Ha Margó nagyon jó, akkor meghívhatja sütíre az egész bagázst. Ilyenkor bátyám elmegy valahová.

Anyám régi házában, ahol most lakom, bár ő már négy éve halott, folyton történik valami!

Gergő és Rakéta mindig itt vannak, és jönnek közben a hangoskodó, őrült cigányok is a csetével. Attól, ahogy ezek beszélnek, cicáim bebújnak a szekrény alá.

Itt a sima társalgás is veszekedésnek hat, mert hevesen kiabálnak, hogy öt kifli kell a boltból, arról is szenvedélyesen beszélnek! Két kiskutya, két beteges cica tartozik még a házhoz, akik így négyen rémületben tartják jó kondiban lévő városi macskáimat.

Rakéta, Kiss Istvánné, Évike megkapó figura. Bátyám egy éve vette ide dolgozni. Azt, hogy idevette, szó szerint értendő, mert megvette őt egy másik családtól. Kábé annyit adott érte, mint egy anyakocáért.

Évike harminc kiló, nagyon kék, tiszta szemmel, selymes, szőke gyere hajjal, amit ő vág magának, mintha bilit vágna körbe. Gyorsan dolgozik, és sokat. Öt gyerek mamája, három egy családnál nevelődik valahol, kettő

már nagy. Nincs velük kapcsolata. Agresszív férje miatt veszítette el őket, előle menekül évek óta.

Ezért bátyám megmentőként értelmezi magát, nem rabszolgatartóként.

Évike az udvari sufniban lakik, ahová beszereltek valami fűtést neki télire, vagyis összkomfortot. Egy pléhdobozban vannak a személyes dolgai, tenyérsüteményes dobozban, aminek a tetején piros virágok domborodnak ki kék alapon.

Gergő egyszer, mikor haragudott rá – napjában ötször haragszik –, ellopta a dobozt, kivette belőle az egyetlen fotót, amin a gyerekei voltak, és a szeme láttára, öngyújtóval elégette.

Régi életében Évikét, aki olyan gyorsan jár, mint a rakéta, innét a neve, kutyája, macskája, disznaja kísérte hajnalban az autóbushoz, mikor dolgozni ment. Délután háromkor ugyanott várták. A vadőr, mikor rájött a dologra, lelőtte őket. Még a disznót is, pedig az haszonállat. Évike eltemette, nem hagyta feldolgozni hurkának.

Évike sír, ha a gyerekek kicsúfolják, és boldog, ha fagyit ehet. Nem boldog vagy gyengeelméjű, de talán egy kicsit együgyű. Ami gyermeki tisztaságból, egyszerűségből, és még valamiből van kikeverve, amit az istennek se tudok megfogalmazni.

Port szívok be egész nap, anyám régi házában. Koszos itt minden, hisz négy év az négy év, azóta nem járt a szobákban senki. Hiába is takarítok egész nap, látszatja nincsen. Mégis, furcsamód, jobb lett az allergiám. Hat napja nem szedtem gyógyszert. Pesten kettőt veszek be naponta ahhoz, hogy élni tudjak.

Ami a falusi csendet illeti, a kutyák egész éjjel ugatnak, ráadásul a mieink. Reggel héttől a szomszédból lakodalmas zene szól, este meg a gyerekek és a csetező cigányok örülködnek, pihenésképpen. Vagyis soha nincs csend.

Viszont soha nem vagyok egyedül. A nagycsalád szerintem az, hogy mindig van kivel kávézni meg beszélni, ha épp ahhoz van kedved. Nem egyedül pirgálok a borsót, és a kenyeret sem egyedül eszed meg. Ez a nagycsalád, szerintem.

Ezért is jöttem le, meg mert nincs pénzem igazi nyaralásra, s nem találom a helyem Budapesten, és mert keresek itt, halott anyám házában valamit.

Őt. Azt hiszem.

Nyomozok az élete után. Átkutatom a kredencet, szisztematikusan, aprólékos gondnal. Nézem a tárgyakat, hogy mit mire használt, milyen moz-

dulattal merte a levest a fehér zománcos merőkanállal, amin egy helyen szabálytalan pillangó alakban feketéllik a kopás. Talán leesett, és akkor pattant le. Színes írólapokat találtam a tisztaszoba szekrényének legalján.

Anyám, minek vettél írólapokat, mikor nem tudtál írni?! Csak nem az unokádnak?! Betszem a bőröndömbe. Hátha lesz valaki, aki eljátszik veled.

Piros coca-colás dobozok sorakoznak a szekrény tetején. Az aranszínűre festett, rózsamintás kávékészlet ugyanúgy áll a vitrinben, mint anyám idején. *Itt minden úgy van, ahogy ő hagyta.* Nem pakoltak el semmit utána.

Keze nyoma a por alatt megmaradt. Mint egy régészeti lelet.

Van, aki úgy gyászol, hogy eléget gyorsan mindent, ami maradt, meg elajándékozza, amit csak lehet. A családom fordítva csinálja: kimerevítik az élet utolsó pillanatát.

Ebből a piros rózsás csészéből ivott minden reggel kávé. Na, igen, a reggeli kávé, gangos háza fedett tornácán, a virágzó muskátlik bámulása közben. Élete alappillére volt.

Ilyen vagyok én is. Mintha nem vágnék semmi másra, mint arra, hogy a reggeli kávémat nyugodtan ihassam meg, zavartalanul bámulva közben kertem virágait, a lassan ingó zöld lombok között. Ha ez adatott, mindent elbírok: hozzon bármit a nap, én felkészültem.

Anyám idejében, ez a kert tele volt hatalmas, színes virággal. A kék trombitavirág feje akkora volt, mint az enyém. Virultak a bordó rózsák, lugsba borulva, a kopott, valaha zöld kerti pad felett. Anyám, hogy csináltad? Lesz nekem valaha ilyen kertem?! A varázsló kertje. Azt hiszem, megismételhetetlen.

Hatalmas kalitka lógott az almafa egyik vastag ágán, volt vagy egy méter, abban lakott két óriási papagáj. A tyúkok, pulykák, libák mellett anyám mindig tartott néhány pávát is, akik szabadon jártak-keltek a kertben.

A hatalmas, fehér libákat különösen szerette. Okos, szép állatok, és hűségesen őrizték a házat, jobban, mint a kutya. Ezért Márton-nap előtt mindig eladta őket, hogy ne lássa, mikor elvágják a torkukat. Micsoda képmutatás ez, anyám! A bátyám ugyanezt csinálja. Eltanulta tőled.

Ha nekem valaha lesz libám, hagyom, hogy éljenek! Megesküszöm, itt és most az élő Istenre! Tanúm rá a kék ég felettem!

Megöl bátyám, ha elmosom a csészéd!

Nem érdekel, akkor is elmosom! Itt az ideje.

Persze nem a mosogatás érdekel. Az nem érdekel.

Inni akarok belőle.
Szabad?

Meglátogatott ma Mókus (Mailáth Mária), anyám nővére, a fia hozta át kocsival, Bubó, az unokatestvérem.

Hallotta Mókus a faluban, hogy megjött a pesti lány két macskával. A fesztiválózókkal érkezett éjszaka, kislejtemen.

Amúgy szerencsénk volt: mikor megállítottak a rendőrök, nem találtak drogot a kocsiban. Folyamatosak itt a razziák, és nyilván okkal. Valamitől el kell szálljon a sok bolond, aki a napot meg a technót imádja itt egy hétig, Ozorán, ami a világ szíve vagy közepe vagy szív csakrája vagy mit tudom én, hogy micsodája, ahogy ezek mondják.

Mókus itt volt akkor is a házban, amikor anyám meghalt. Igaz, akkor elsőre még feléledt az anyám! *Felsikonyálták!* Mint régen az apját! *Családunkban ez a szokás.* Tudom, hogy hihetetlen, de így van!

Mókus 77 éves, tíz évvel idősebb anyámnál. Szép asszony! Látszik rajta, hogy nem lesz rákos. Tiszta az arca. Barna, szépen ráncos bőr, félhosszú hófehér haj, hátul összefogva, egyszerű, fekete kötényruha.

Az alakja kecses, a beszéde csendes, finom. Nem látszik cigánynak. Letépte a gyűrűsujját egy lovas kocsi, mikor elakadt a jegygyűrűje. Észre sem vette először, csak percekkkel később, mikor kibírhatatlanul fájni kezdett. A gyűrűsujját sajnos valaki kidobta az építkezésen. Ezért nincs visszavarrva.

Négyujjas kezével viszont végtelen bájjal fogja a csészét, arisztokraták tanulhatnak tőle. Az az ujj igazából nem hiányzik senkinek.

Macskamániás, mint én. Legalább látszik, kitől örököltem. Kisrókának hívja a kismacskákat, mint én. És tetszem neki, főleg a csillogó, szuperdesign sellőruhában, amit bankár exem New Yorkból hozott egyszer, szerelmünk hajnalán. Olvasni ő sem tud, de ő legalább sajnálja, ellentétben anyámmal, aki ugyanezt viccesnek találta.

Az ura hatvan éven át imádta Mókust, aztán meghalt.

Anyámra azt mondja, okos asszony volt, kivéve, hogy apámmal maradt, aki örök életében verte. Mókus apámat mélyen megveti, még halálában is.

Szerinte anyámnak apám előtt egy szeretője azért volt. Tizenhat éves kora előtt ezek szerint?! Meg még egy, akivel úgy soha nem jött össze, már a házasság alatt. Az a férfi, aki a szomszéd sátorból bámulta őt, epekedve, hosszú éveken át, minden búcsú alatt.

Igen, róla már hallottam.

Mégsem voltál hát olyan ártatlan, anyám, mint ahogy előadtad magad! Istennek hála!

Mókus hiába vitette haza anyámat a szüleikhez, fogadott lovas kocsi-
val többször is az urától. Ő mindig visszament végül apámhoz. A börtön-
ből átkérte magát máshová, hogy a családja ne tudja várni, mikor kijön, csak
az apám. Szadomazo viszonyban éltek le az életet. De így szerelemgyerek
vagyok legalább.

Már ha szerelem az, ha egy nő hagyja, hogy naponta meg legyen verve,
egy életen át.

Talán anyám véréből jön, hogy nyilvánvaló erőm ellenére időnként úgy
válok áldozattá, hogy már késő, mire észreveszem.

Margó mindent megtanult anyámtól. Hogy mennyi só kell a rántott hús
panírjába, meg az üzletet, amit úgy intéz, mint egy isten, és azt is, hogy ha
egy férfi megveri a feleségét, az a világ rendjébe tartozik.

Azt hiszem, több milliót keresnek néhány hónap alatt. Igaz, hajnalban
kelnek, és hajnalban jönnek meg. Ami pedig a kettő között van, az maga
az örület.

Hajnali fél négy. Felébredek anyám házában, a tisztaszobában. Fiam al-
szik, valahol egy párizsi hotelszobában. Jónás mesélte a Római-parton, li-
bamájézés közben, hogy oda viszi nyaralni a családot.

Pirkad. Az ágyban fekve sorolom magamban mindazt, amit Mókustól
tegnap megtudtam: dédanyám, a Mámi keresztneve Rózsi volt. Erdélyben
még szótt: szótteseket, szőnyegeteket, azután ezekkel kereskedett. Dédpapa
üstkovács és bádogos volt, meg a Donnál katona. Aknára lépett, a fél lá-
bát elvitte, de életben maradt. Kolompár Lajos. Egyikük sem tudott cigá-
nyul. Anyám anyai ága pedig Mailáth.

Apai ágról való cigány pereputtyom viszont a Hercegestyó nemzetség-
ből származik, és Jugoszláviából került Magyarországra, Szarkali Mihály,
a Miska Papó meg Lina Mámi (Szarkali Mária) idejében. Az ő fiuk Farkas
Mihály, az apám.

A Hercegestyókról később ezt találtam a neten egy tanulmányban:

*„A hercegestyók jugoszláviai származásúaknak tartották magukat. Ez a fel-
tevés megfelelt a valóságnak, mert a rokon és különböző bűnözői kapcsolat igen
nagy volt közöttük.*

*Ha a hercegestyó cigányok közül egyesek súlyosabb bűncselekményeket követ-
tek el, vagy szökni kényszerültek, azonnal az akkori Jugoszláviába mentek át.
Ugyanezt tették az odaát lakó rokonaik is, akik Magyarországra szöktek.*

Egymásnak minden segítséget megadtak, nem árulták el, hogy ki, mikor és milyen bűncselekmény miatt jött át. Több olyan bűnöző is volt közöttük, akiknek mindkét országban volt felesége és családja. Ha Magyarországon követett el bűncselekményt, és kilétét sikerül megállapítani, az elfogás elől Jugoszláviába szökött. Ha ott került hasonló helyzetbe, akkor pár év múlva visszajött Magyarországra. Ilyen esetben rendszerint nevet változtattak.

Ezektől a cigányoktól nemcsak a többi cigány, hanem a bűnözők is féltek, mert rendkívül vadak és vakmerők, illetve, általában erősebb testi felépítésűek voltak, mint a többi cigány. A legveszélyesebb fegyveres bandák közülük kerültek ki.” (Szabó Patric-Hack Péter tanulmánya)

A középső szobában alszom, egy vékonyka matracon, nincs tíz centi vastag sem. Teríték rá plédet, hátha segít. Mert vacogtam minden éjszaka eddig. Luca macska is úgy bújt a takaró alatt a testemhez, teljes erőből hozzáam nyomakodva, mint aki azt kéri, hogy melegítsem, és védjem meg. Máskor ő véd engem a dorombolásával, ha túl hosszú és túl magányos az éjszaka Budapesten.

Most vakaródzik, a füle tövét vakarja egész nap, mint az istennyila, nem bírja abbahagyni! Meg az ablakból fúj az itteni macskákra, mármint az ablak mögül.

Gergő reggel azt mondja, hogy anyám ebben a szobában halt meg.

Jókor szól, már itt alszom egy hete! Talán mégsem a hidegtől borzongok éjszakánként?

Itt feküdt a középső, máskor nem használt szobában. Egy évig ette a rák a testét, majd lehunyta a szemét örökre. Mármint mindenki az hitte, hogy örökre. Jött is a halottkém autóval, és megállapította a nyilvánvalót, a halál beálltát. Majd elment.

Ekkor kezdett csak a sok rokon anyám halottas ágya körül hangosan zokogni, sikoltozni, az égre emelt szemmel, átkozva az úristent, rázva az öklüket, amiért elvette az ő egyetlen, drága Irénjüket!

Gergő, a kisunoka is itt állt az ágy mellett akkor, fehér bőrével, kék szemével, amit anyjától, Margótól örökölt, és magában, csendben annyit kért csak: „Uram, még három napot kérek.”

Vagy megijedt az Úristen az égben a sok cigány sikoltozásától, vagy a kisunoka imája hatotta meg, tény, ami tény: anyám kinyitotta a szemét, és megszólalt:

– Adjatok egy cigit!

Mókus szája szegletében épp lógott egy meggyújtva, azt gyorsan odaadta.

Élt még három napot, majd egy kórházban, miközben kisebbik fia a kezét fogta, csendesen meghalt.

Mindenki ugyanígy meséli a történetet, egymástól függetlenül. Sőt, azt mondják, ez generációk óta elő-előfordul a családjukban.

Visszahívják azt, akit szerettek, ha csak egy kis időre is. Szavuk is van rá: felsikonyálják a holtat.

Aranka volt a testvérek közül a legszebb – folytatja Mókus a mesét, ez nem kérdés. Hanah a következő.

Egy nap Hanah férje hazajött a munkából, leült enni, szép nyugodtan megvacsorázott, majd mikor végzett a vacsorával, felment a padlásra, és felkötötte magát.

Tizenkét gyerekkel maradt Hanah magára. Jött a gyámügy, hogy elvigyen belőlük párat, de Hanah azt mondta, hogy ha csak egyet is elvisznek tőle, ő fölmegegy a padlásra, és a férje mellé lógatja magát. Erre a gyámhivatal embere elment, és békén hagyták őket.

Mókust négyévesen elvitte az anyja lánytestvére, aki gyermektelen volt és jómódú, hogy a sajátjaként nevelje fel.

Lett is jó dolga a Mókusnak, kapott finom nevelést. Mármost ahhoz képest. De örök életében hiányzott neki az anyja. Azt mondja, ez a jómódtól, meg semmitől se múlt el soha. Finom mosollyal mondja, halkán. De mosolyában ott bandzsít a sors fintora.

Mókus azzal állított be hozzám ma is: „Még annyit kéne beszélnünk!”

Nem tudom, hogy ment híre a faluban annak, hogy beköltöztem anyám házába. De mintha kidobolták volna, mindenki tudja, és jönnek sorra megnézni a cigányok, azok is jönnek és néznek, akiknek nincs itt semmi dolguk.

Néznak, bámulnak csípőre tett kézzel, szemérmetlenül. Elhalkulnak végül egy kis időre, és magukhoz képest csendben csak ennyit mondanak:

– Mintha anyádat látnám – és gyors keresztet vetnek.

– Kegyetlen!

Ezt hajtogatja Mókus is nagy meggyőződéssel kiabálva, ahogy néz engem, mert szerinte is olyan, mintha az anyám támadt volna fel, és ő ülne most itt a tornácán, fiatalabb kiadásban.

Hülyeség! Csöppet sem hasonlítunk egymásra! Ő magas volt és nagy mellű, én alacsony vagyok, feszesen domborodó kis almákkal. De a kollektív emlékezet ellen nincs mit tenni!

Ülünk a gangon, én egy billegő fapadon, Mókus egy kiszuperált karos-székben, a régi házban, ahol az enyészet mindenre rátette a kezét, és isszuk zsinórban a feketét, miközben belebámulunk egymás arcába. Elbűvölten nézem őt, ahogy ő engem.

Nem, nem hasonlítunk! De tény, hogy nem tetszhet öregasszony eny nyire, ha nem csörgedez a saját vérem benne. Nem tudom levenni a szemem róla: micsoda harmónia a ráncokban! Bele van vésve az élete a barázdákba. Elfordítom aztán a szemem, most a kertet nézem, amit felver a gaz, és Mókus mesél tovább.

Azon gondolkodom közben, hogy Mókusnak adom a kis arany fülkarikámat, úgyis újat akarok, neki meg 0.8 gramm kell még ahhoz az aranykeretes porcelánmedálhoz, amit annyira nagyon szeretne. Halott férje meg ő lesz a medálon.

Mintha minden emlékét bele tudná sűríteni a medálba, annyira vágynak rá. Aranykerettel, hát persze! Mi másban állna a múlt, bármilyen volt is, mint aranykeretben? Értem. De vajon ez a kis karikám megvan 0.8 gramm?!

Azt mondja, ne higgyek el a bátyámnak mindent, amit mond! Tudtam-e például én azt, hogy Gergő Csicskának meg Dögszagúnak hívja az Évikét?! „Ez kegyetlen!” – hangzik az ítélet hetvenhét éves nagynéném szájából.

Bátyámnak, folytatja, két szeretője van, az egyik tíz éve, a Rita. A másik hat. Kapnak pénzt is, ami rendben van. De bátyám alapvetően gonosz, úgy, mint az apja volt, és anyám haláláig verte a feleségét, a Margitot. Akkor abbahagyta. Megvetően meséli Mókus.

Gergő örökölte a brutalitását, ami furán keveredik benne Margit finomlelkűségével. Végző soron az apám brutalitását örökölte meg Gergő, a bátyámon keresztül.

Pedig egyszer Gergő azt mondta az Évikének, a Dögszagúnak, aki mindig meghallgatja őt, ellentétben a szüleivel, hogy nem akar az apjára hasonlítani.

Szerintem épp ezért, él benne egy kezdő homokos, egy buzi, ahogy errefelé mondják. Akiket mélyen megvet amúgy.

Gergő fehér selyeminget visel esténként a cigány bulikban. Illatozik a parfümöktől, van közte néhány eredeti is, de többségét a józsefvárosi kínai piacon vette.

Hosszú, keskeny orrú, mükígyó a cipője. Világossárga. A haját egy órán át lövi be, szálanként igazgatva el a fürdőszoba tükre előtt, zselével, mi egymással.

Fodrász akar lenni Pesten, hogy szabad legyen ettől az elmaradott kis falutól, ahol primitív népek élnek, ő így mondja. De mindenki tudja, hogy az apja üzletét viszi majd tovább Ozorán. Nincs választása.

Sorsod, drága unokaöcsém, eldöntetett, mikor megszületted. Ahogy legtöbbünké.

Mókus unokája, Muci srégen szemben lakik anyám házával, vagyis velem. Az utcán szóba elegyedünk, majd áthív magához. Elfogadom a meghívást, hisz rokonok vagyunk. Anyám testvérének az unokája: unokatesó vagy unokahúg? Kibogozhatatlan.

Körbenézek. Kívülről rozzant kissé a ház, mintha térdben rogyott volna meg, belülről viszont takaros. Pénzen kívül Mucinak igazán megvan mindene.

Lomiznak a testvérei, meg a volt férje. Németországból, az ottani lomtalanításkor elhoznak ingyen mindent, amit aztán itthon jó vagy rossz áron eladnak.

Muci ezekből a lomokból első osztályúan berendezte az otthonát. Sebb a konyhabútora, mint az enyém! Nem irigylem mégsem, mert bár tizenöt évvel fiatalabb nálam, két gyereke van, a férje elhagyta, és a kisebbik gyerek beteg. Rossz a szeme. Fáj neki az élet, a beteg lánya miatt, ezért mindig szelíden mosolyog.

Szelíd mosoly dereng az arcán, úgy néz bele a világba barna őzszemekkel, mintha épp vele szemben állna puskával a vadász. Szeretem, rögtön, a szemei miatt, és elhiszek mindent, amit mond.

Kis szökőkút csobog a nappali sarkában, mögötte a fal díszkövekkel van kirakva, a természetesebb hatásért. Titkon mindig akartam ilyen, csak féltem, hogy kiröhögnének a barátaim, meg aztán drága is, így nem veszek, pedig párologtatónak ideális lenne.

Muci házának viszont valóságos ékköve, dísze, büszkesége, és elég nagy ahhoz, hogy dominálja a kis házban az összhatást. Látja, hogy bámulom, ezért büszkén mosolyogva bekapcsol valamit a hátulján. Erre a szökőkút zenélni kezd, és szívárványos színek váltogatják a vízen egymást. Na, ez azért már sok nekem, de azt mondom, hogy pompás, amitől megnyugszik, és helytel kínál.

Rögtön kávéval kínál, ahogy ez a családban szokás. A kávé mindig jól jön, elfogadom, és máris arcul üt a következő sokk: Muci kapszulas Nespresso kávégéppel főzi a kávémat! Haljak meg, ha nem lesz ilyenem!

– Basszus, Mucikám, lenyűgöz az otthonod!

– Köszí, Tímeám. Elvagyogatok itt magamnak, csak a gyerek ne vóna beteg!

– Jaj, Muci! Értelek. Ők a legfontosabbak!

Beszélgetni kezdünk, az életről, ami rendszerint férfiakat jelent, meg gyerekeket, akik a legfontosabbak.

Ó, nem kell Ozorán a cigányok közt lenni ahhoz, hogy ez így legyen. A pesti, belvárosi kávéházakban is férfiakról és gyerekekről szól főleg a csevej. Könyvekről viszonylag ritkán.

Bátyámra terelődik a szó, a „Nagygyerekre”, ahogy itt mondják. Szerinte a bátyám és apám is gonosz. Véleményét illusztrálja is, történetekkel. Egyikben egy végzetes kölcsönügylet, másikban egy rosszul sikerült abortusz szerepel. Muci azt mondja, hogy Margit nélkül a tesóm „kódis” lenne.

Ahogy hallgatom, játszom gyermekeivel a szőnyegen. Kislánya, bár fél szeme leragasztva, meseszép. Arcát mintha rajzolták volna. A kisfiúval csendesen elvannak, jó testvérek, szeretik egymást.

Azt mondja Muci, hogy találnia kell a közelben egy jó szemorvost, mert mindent meg fog tenni a lányáért azért, hogy egészséges legyen!

Kiskorban jó eredményeket lehet elérni, ezért akárhogy is, de szerez pénzt a kezelésre!

A férfiak nem igazán érdeklődnek már, azt mondja. Elég volt bőven az ura, aki elhagyta valaki másért. Akkor fáj, de ma úgy látja, hogy nyugodtabb élete van így, a gyerekeivel. Néha magányos. Ezt azért nem tagadja. Anyyira értem, hogy szemébe nézve hullani kezdenek a könnyeim, amitől neki is persze. Itatjuk az egereket, hogy mért is pontosan, ki tudhatná. Ahogy bölgünk, abban minden benne van, a hirtelen testvéri közelség, a női magány, a gyerekeink, akikért küzdünk, meg az egész élet.

Mielőtt elmegyek, karomon lévő karkötőmet odaadom Mucinak. Örül neki, pedig nem igazán értékes, vékonyka ezüstlánc csupán. De arra jó lesz, hogy kézzel foghatóvá váljék Muci számára: elfogadlak rokonnak, mert megszerettelek.

Átmegyek bátyám házába, csak Margó van otthon, jobb is, bekéretőzöm az angol WC-jükbe. Itt legalább van, igaz, lehúzni bajos.

Ülök aztán a konyhájukban, kapom rögtön a kávé, kérés nélkül, úgy, ahogy szeretem, tejjel, cukorral, már ott is van az asztalon, mit tehetnék, megiszom, a századikat ma.

Kérem, hol a tesóm. Valahol csavarog, őt nem érdekli, merre! Á! Szóval a szeretőjénél van. Melyiknél, a réginél, vagy az újnál? Ezt mégsem kérdezhetem meg, hát megkérdezem, amit lehet.

– Nem érdekel?

– Nem, Tímeám! Legalább egy kis nyugtom van! Nem igaz? Amíg mellettem alszik el, mellettem kel fel reggel, a többi mit érdekel engem?!

– Értem.

– Az üzlethez egyik kurvája se ért! – vált át hirtelen kiabálásra az eddig indokolatlanul szelíd Margó. – Nincs igazam, Tímeám?! Engem nem cserélhet le! Ezt egyik se csinálja utánam, amit én a kockás füzettel napról napra megteszek neki!

– Ebben biztos vagyok, Margit! Mondják sokan, hogy kódis lenne nélküled!

– Hogy kódis lenne nélkülem, azt nem tudom, Tímeám. De hogy együtt teremtettük meg azt, amink van, abba' biztos lehetsz! És a te tesód, Tímeám, megmondom úgy, ahogy van, ne is sértődj meg ezen az igaz szón: Nagyravágyó! Már ne is haragudj' érte! Mindig többet akar! És ez az én szerencsém, Tímeám!

– Értelek, szívem. És igazad van: ezt nem csinálja utánad egyik nő se. Te irányítod a birodalmat, Margó!

Felnevet dallamosan, mélyen.

– Ne túlozzunk. Az anyukád tanított mindenre. De az is igaz, hogy mára túlnőttük azt a szintet. Jól jön nekem, hogy közgazdasági szakközepet végeztem.

– Naná! Gergő is leérettségizik, ugye?

– Nem mernék esküdni rá, de én nagyon szeretném, Tímeám.

– Én is, Margó!

– Beszélj a Gyulával, őt kell meggyőzni. Mer' tudod, ő azt mondja, minek az iskola, ide ész kell, nem papír. Neki sincs papírja, mégis boldogul. Ő ezt mondja.

– Boldogul, mert te itt vagy.

– Meg kell adni, hogy a Gergő mindent megtanul tőlünk! Tudni fogja azt, ami az üzlethez kell.

Bekiabál valaki az udvarról.

– Itthon vagy, Margit?!

- Itt vagyok, Juszti, gyere be!
- Láttam, hogy elment a Nagygyerek. Gyere, sütök neked cukkinis palacsintát!
- Margit kissé szégyenlősen felnevet, mint akit rajtakaptak valamin.
- Nahát, Tímea, most már ezt is tudod! Mikor a fiúk elmennek a bányába, mi, lányok összejövünk, és olyat főzünk magunknak, amit ezek meg se esznek! Ha a Gyula meglátná, mit eszek, azt mondaná, nyúltáp.
- Imádom a cukkinit, én is kapok?
- Hát, ha jó leszel, és nem szólsz a tesódnak, esetleg... megkínálunk – válaszolja nevetve.
- Vega palacsinta mint lázadás?! Margitkám! Ez nekem túl ártatlan. Iszunk is valamit?
- Ihatsz, Tímeám, de én nem kérek alkoholt. Valójában rühellem.

Este otthon, a gangon dohányzom. Amúgy nem cigizek, most is csak azért, hogy jobban hasonlítsak anyámra. Szerintem ugyanezt csinálta esténként, itt. Úgy, mint én most.

Tudni akarom, milyen érzés volt.

Csupasz villanykörte ég felettem, jönnek rá a bogarak, de a füsttel távol tartom őket, így egyméteres körben köröznek körülöttem. Nézem a bogarakat, kissé tompa aggyal, révedezve, mikor látom, hogy a gang párkányára tett poharam karimáján két milliméteres, kis fekete pók szaladgál függén. Beleesik mindjárt a kávémba! Pedig ez ma az utolsó.

A kávét is sajnálnám, a pókot is. Fogalmam sincs, hogy melyiket jobban. Lesöpöröm ujjammal óvatosan, mire ő függén pókhálót ereszt le ujjamon, és a végére menekül. Ügyes trükk, elismerem, és így könnyedén teszem arrébb, a saját hálójánál fogva. Aztán mégis megosztom vele keserű italom, elé cseppentek ujjam végéről egy csepp kávét, hadd kóstolja meg. Anélkül, hogy belehalna. Belehalni én fogok, ebbe a rengeteg kávéba, sírfeliratomon nyilván ez áll majd: „Sokat élt, sokat kávézott, nem bírta a szíve, nyugodjék békében!”

Hallom, ahogy nyílik a vaskapu, látogató jön. Macskáim, akik eddig is éberren lesték, honnét leselkedhet veszély ránk, pánikban menekülnek be a szobánkba. Abba, amelyikben először halt meg az anyám. A pókocskák sokkot kapott a kávétól, mióta óvatosan beleivott, nem mozdul. Megmérgeztem.

Gergő áll előttem, selyemingben, nyalkán. Kedves, alig bárgyú mosolyát nézem, de közben azt is látom a szemem sarkából, hogy pókocskák lassan

mászik tovább. Közös kávénk után barátok lettünk, ezért Gergőt arrébb terelem, még mielőtt egy elegáns mozdulattal rátenyerelne és szétlapítaná.

Ülünk a matracomon ketten, törökülésben, egymással szemben. Gergő kivételesen nem mosolyog. Figyelmesen néz a szemembe. Luca a szék alá bújt, egy lelógó ruhám eltakarja, onnét les minket. Látott az életből kóbor macska korában eleget ahhoz, hogy óvatos legyen. Bodza bátrabb, nálam nevelkedett, nem fél az emberektől. Ő a matrac sarkán mosakszik, nyugodtan.

– Tudod te, Tímeám, aztat, hogy ma van négy éve, hogy édesanyád meghalt?

Csend ül közénk. Hallani, ahogy Bodza nyelve a szőrét súrolja.

– Nem tudtam. Igazság szerint... nekem pár nap múlva szóltatok... így nem maradt meg a dátum a fejemben.

– Pont ma négy éve. 2008. augusztus 13-án halt meg.

– Gyűjtsunk gyertyát? – kérdem bizonytalanul.

– Erre gondoltam én is!

– Láttam a szekrény aljában teamécsest! – élénkülök meg.

– Nekem van otthon néhány szebb, áthozom őket, jó? Megvársz, Tímea?

– Persze hogy megvárlak. A többieknek ne szólj, oké?!

– Ahogy akarod, Tímea. Ha így akarod, legyen így.

– Siess!

Kotorok a szekrényben, és arra gondolok, hogy ez tetszene anyámnak. Az, hogy kedvenc unokája és elkallódott leánya gyertyát gyűjt halála évfordulóján. Ez ízlése szerint való volna. Második halála évfordulóján, úgy értem.

Az első emlékére meggyújtok egy gyertyát egyedül, itt a szobában, ahol meghalt és föléledt.

Anyám, egy életed volt, két haláloed. Kivételes vagy.

– Tímea! Azt mondtad, hogy megvársz! Elkezdted nélkülem?!

– Neeem! Kipróbáltam csak, hogy égnek-e egyáltalán! Ki tudja, mióta porosodnak a szekrényben.

– Ja, jó. Énszerintem a temetőben kéne, ahol pihen!

– Persze! Menjünk.

Sötét van teljesen, mikor Gergő leállítja a kismotort, a temető kapujánál. Ez jó, és nem azért, mert szépen világítanak majd a gyertyák a sötétben, hanem azért, mert Gergőnek nincs jogsija, túl fiatal hozzá. Nem kéne a túl aktív ozorai rendőrökbe belefutni ma éjjel.

Szemerklél az eső, leverte a port az út szélén. Tömény körülöttünk a rózsza, azalea, hortenzia illata. Az esőtől életre keltek az esténként amúgy is

intenzívebb virágillatok. Orromon át az agyamig hatol a temető isteni szaga. Beszippantom, leszívom a tudómba, és arra gondolok közben, hogy ez az illat bizonyára kellemesen elringatja a holt lelkeket. Sötét lombok hajolnak felénk az út túloldaláról. Kutya ugat távolabb, bent a faluban.

Közvilágítás nincs, puha sötét ölel körül minket. Gergő a telefonjával világítja meg a lépcsőfokokat, amelyek a kriptáig vezetnek. Kiveszi a kulcsot a zsebéből, halkán fordul a zárban. Karbantartják ezek szerint.

Megcsap a meleg levegő, ami az ajtón kiárad. Rosszabbra számítottam: porra, és halálszagra. De itt tisztaság van, alig hervadó virág a vázában, cigarettacsikk egy kávéscsésze alján. Kávészacc egy másikban, a kisasztalon.

Fehér porcelánangyalok lógnak horgászdamilra fűzve a kriptá tetejéről, van itt hegedülő, trombitát fújó, virágcsokrot ölelő puttó is.

A kék madárkás üveg szélcsengő ezüstös hangot ad jöttünkre. Üdvözl minket, mintha csak hazaértünk volna. Rengeteg a művirág is az igazi mellett, fehérek mind, de változatosak. Élőnek tűnő is akad bőven, el kell ismernem. Egy futóvirág zöld levelét végül megfogom, mert nem tudom eldönteni, igazi-e. Leégett gyertyacsonkok körös-körül a földön. Látszik, hogy rendszeresen kijárnak.

Középen, egyméteres képkeretben kinagyított fotó: apám átfogja anyám vállát. Belenéznek a kamerába.

Anyámon színes, rózsás, hosszú cigány ruha van. Haja egy copfban előre lóg, leér a dereka alá. Apám sűrű zakót visel, ami nem ér össze gömbölyű hasán. Kövérkés arcán csiknyi száj, csik szemével nem sok jót ígér a világnak, amelyet gyanakodva méreget. Anyám kissé oldalra billenti fejét, szeme teli játékos, okos szelídséggel. Ugyan mit szerethetett a meleg szívével brutális apámban?

Látszik a képen, hogy ki az úr a házban. Apám pökhendi tekintete nem hagy kétséget efelől. Az nem látszik viszont, hogy minden munkát anyám végez el. Az sem látszik az aranyrámás képen, hogy anyám verését apám csak akkor hagyta abba, mikor az agyvérzése után nem tudott többé ütni.

Jellemző rá, hogy vértolulás vitte végül el. Bővérű volt az élete, és ez lett a halála is.

Állítólag azért verte meg minden nap anyámat, hogy az biztos legyen a törődésben. Az volt! Ez a szó szerint is fojtogató szerelem fogva tartotta őt egész életében.

Delfines szélcsengő is van. Üvegelfinek úsznak kéken a kriptá levegőjében. Az alattuk lógó csengőkbe ujjammal belefésülök, hallgatom aztán lágyan csilingelő hangjukat.

Emlékszem, hogy cigány anyám és a bankár szerelmemmel azonnal hangot talált. Értették egymást, fél szavakból. A két zseniális üzletember, csak összenevettek mindenben.

Nagyobb volt közöttük a harmónia, mint köztem és anyám között, vagy akár bankárom és énközöttem. Közel álltak egymáshoz.

A két hazardírozó lélek, akik egész jól éltek abból, hogy felette álltak a környezetüknek.

Gyuri nagyon akarta, hogy anyám jósoljon neki. Anyám nevetett, majd kezébe vette az ápolt, fehér, pedikűrözött bal kezét, az ujjak végén szabályos kis félhold körmökkel. Nézte, nézte, sokáig nézte, majd megszólalt:

– Nem mondom én neked, Gyurikám, semmit. Jobb, ha nem tudod előre a sorsodat – bűgta mélyen, kissé baljósan.

– Ez mit jelent, csak nem valami rosszat?!

– Dehogyan mondom én ilyet! Mindenkinek jobb, ha nem tudja előre a sorsát! Így van ez, nem igaz? Élvezed, fiam, amid van! Mert nem tudni, meddig ad jó szerencsét az isten! Ez mindannyiunkra igaz! Csak hogy jól értsük egymást.

Megdördült ekkor a nyári égbolt, összecsúszó felhők csattogtak az égen, amiben az volt csak fura, hogy nem esett, és vihar sem volt felettünk, de még csak a közelben sem. Távoli égszakadás robaja érhetett hozzánk el váratlanul, nagyon távoli, mikor anyám befejezte a mondatot.

Akárhogy is, összeresztünk mindannyian. Még anyám is.

Gyuri hazafelé, a hatalmas Volvóban azt mondta, hogy anyámnak volt annyi esze, értelmiségi asszony lévén, hogy ne bocsátkozzék konkrétumokba. Olyan volt, ösztönösen, mint a delphoi jóskok: homályos, ám elgondolkodtató.

Nem akartam kedvét szegni azzal, hogy szerintem kellő konkrétsággal azt mondta, hogy vigyázz, fiam, balszerencse vár rád! Annyi eszem meg nekem volt, hogy csöndben maradjak.

Mégiscsak anyám lánya volnék!

Gergő visszajött, a temető rácsos konténerébe dobta a hervadó virágokat, kiöntötte a csészéből a csikkeket. Mindezt a vaksötét temetőben! Ki gondolta volna, hogy ilyen bátor fiú az én unokaöcsém.

Kirakunk mécsesekből egy hatalmas szívet, közepére tesszük a gömbölyű, fehér díszgyertyát, amit Gergő otthonról csórt. Meggyújtjuk egymás után mind. Kint a nyolc lépcső összes fokára teszünk szélről egyet-egyet, azokat is végiggyújtogatjuk. Ég vagy harminc gyertya végül, lobog a láng-

juk a sötétben. Olyan szép, hogy sírni tudnék. Ha tudnék. De nem tudok, csak elfutják szemem a könnyek, legördülni nem képes egy sem. Mintha azért, mert a gyertyák fénye megidéz bennem egy másik halottat is. Sokat gubbasztottam így, bámulva a kis lángokat szobámban, Marco halála után. Lehúzott redőnyök mögött gyászolva őt.

A lelki üdvéért imádkoztam. Mondtam a magamét az Úrnak! A kárhozat ellen tettem tanúságot, kegyelmet kértem bűnös lelkének, és úgy éreztem, hogy ehhez sok-sok gyertya kell! Lásd meg, Uram, pislákoló lángjaim, néz a szívembe, és hidd, amit látsz, hidd el kedvemért a hihetlent: Marco jó volt! Üdvözlőnie kell!

Gergő szipog mellett, megfogom a kezét. Nézek rá, ő soká néz csak vissza.

– Örülne, Tímea, ha ezt látná.

– Látja.

– Látja?

– Nem kérdés.

– Akkor jó... Neked elhiszem.

– Tudod, ilyen szépet ezer éve nem láttam már.

– Imádkozzunk?

– Nem tudok.

– Majd én mondom előre a szöveget.

– Oké.

– Mi atyánk, ki vagy a mennyekben.

– Mi atyánk, aki ott vagy a mennyekben.

– Szenteltesék meg a te neved, jöjjön el a te országod.

– Legyen meg a te akaratod, de néha az enyém is.

– Néha az enyém is – neveti el magát Gergő. – Miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is.

– Főleg itt, Uram. Ámen.

– Ámen.

– Bocs, Gergő. A saját szavaimmal szoktam imádkozni.

– Hát ez az ima nem így van, az egyszer biztos, Tímea! De tetszett! Mamának is tetszene!

– Akkor jó. Gyere, menjünk haza.

– Elfújom bent a gyertyákat.

Hazafelé a kismotor hátsó ülésén valamiért egyre csak azt a sort ismétlgetem Weörestől, hogy ködben a templom dombja, villog a torony gombja, gyors záporok sötétben, szaladnak át a réten.